

SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR STRATEJİLER RAPORU

ORTA ANADOLU SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

Ocak, 2022

İçindekiler

Süs Bitkileri Sektöründe Sürdürülebilirlik.....	2
Dünya Süs Bitkileri Sektöründe Sürdürülebilir Uygulamalar	3
'Sürdürülebilir Çiçekçi' Standardı.....	3
Çiçekçilik Sürdürülebilir Girişimi (Floriculture Sustainable Initiative- FSI).....	3
Kalite Sertifikasyonları	3
Doğal Zararlı Kontrolü	6
Sürdürülebilir Ambalaj.....	7
Avrupa Yeşil Mutabakat Anlaşması (Green Deal).....	8
Türkiye'nin Avrupa Yeşil Mutabakatına Uyum Çalışmaları	9

Süs Bitkileri Sektöründe Sürdürülebilirlik

Süs bitkileri endüstrisi hızla gelişirken, sektördeki sürdürülebilir girişimler de artmaktadır. Sürdürülebilir üretim ve satış, bitkinin/ çiçeğin kısa ömrünün her alanında toprağın, çevrenin ve dokunulan insanların sağlığını koruyan seçimler yapmak demektir.

1-Enerji: Çiçekler son tüketiciden ne kadar uzakta büyürse, taşımada o kadar fazla zaman harcanır. Hava taşımacılığı ve çiçeklerin uzun mesafelere taşınması enerji yoğundur. Kesme çiçekler, tazeliğini sağlamak için hasattan sonra soğuk depoda saklanmalıdır. Uçaklarda, kamyonlarda, depolarda ve depo odalarında soğuk zincir nakliyesi, müşteriye yakın yetiştirilen çiçeklerden daha fazla enerji gerektirir.

2-Kimyasallar: İthal çiçekler, ithalat yönetmeliklerine uymak için mantar ilaçlarına batırılmalıdır. Yerli çiçekler yabancı haşere kimyasal protokollerine tabi değildir. Asgari düzeyde böcek ilacı ve gübre ile yetiştirilen çiçekler, toprağı, işçileri ve çiçeklere dokunan herkesi korur.

3-Arazi kullanımı: Bazı çiftçiler, arazilerini diğerlerinden daha ekolojik olarak daha sağlıklı yollarla yönetir. Örneğin, yetiştirme ve işleme sırasında minimum sulama kullanmak; çevreleyen akiferleri korumak; biyoçeşitlilik ve habitat korumasını dikkate alan kararlar almak, arazinin sağlığını korumanın yollarıdır.

4-Çiçekçi Kimyasalları: Çiçekçi dükkanlarında aranjmanların görünümünü ve vazo ömrünü artırmak için kullanılan spreyler, parlaklıklar ve stabilizatörler genellikle sağlığa zararlıdır. Özellikle çiçek köpüğü (yeşil köpük veya Oasis) biyolojik olarak makul ölçüde bozunmaz ve bilinen kanserojenler içerir. Çiçek köpüğüne alternatifler mevcuttur. Tavuk teli, kıvrıkcık söğüt ve çakıl taşları kullanılabilir yaygın ikamelerdir.

5-Atık: Sürdürülebilir çiçekçiler, botanik artıkları kompostlaştırarak çöpleri en aza indirmektedir. Yeniden kullanılabilir, geri dönüştürülebilir vazo ve kapların seçilmesi; düzenlemelerde plastik dekordan kaçınmak ve geri dönüştürülebilir, minimum ambalajı tercih etmek de önemlidir.

6-Tüketim: Tarladan vazoya, sürdürülebilir çiçekleri tercih etmektir.

7-Çalışma koşulları: Süs bitkileri üretiminde ve çiçekçide çalışanlar için adil ücret ve güvenli, sağlıklı çalışma ortamı sağlanmasını içerir.

8-Eğitim: Çiçek ticaretinde sürdürülebilirliği teşvik etmenin yolları hakkında tedarikçiler, meslektaşlar, tüketiciler ve halkla bilgi paylaşımı da önemlidir.

Dünya Süs Bitkileri Sektöründe Sürdürülebilir Uygulamalar

Süs bitkileri endüstrisinde, sürdürülebilirlik için atılan adımların başında sürdürülebilirlik sertifikaları yer almaktadır. Bunun dışında da uygulanan farklı yaklaşımlar mevcuttur. Bu uygulamalardan bazıları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

'Sürdürülebilir Çiçekçi' Standardı

Çiçekçiler sürdürülebilirliğe giderek daha fazla katkıda bulunmaktadır. Uluslararası Çiçekçilik Örgütü **Florint**, 16 Ekim 2020'deki Genel Kurulunda dünya çapında yeni bir 'Sürdürülebilir Çiçekçi' standardı oluşturma önerisini onaylamıştır. STK uzmanlarıyla birlikte geliştirilen standart, ekolojik ve sosyal sorumlulukta çiçekçiler için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Florint, Sürdürülebilir Çiçekçi kılavuz ve sertifikasyon sistemini önümüzdeki yıllarda dünya çapında kullanıma sunacaktır.

Çiçekçilik Sürdürülebilir Girişimi (Floriculture Sustainable Initiative- FSI)

Sürdürülebilir Çiçekçilik Girişimi (FSI), 2012 yılında çiçekçilik sektöründeki birden fazla paydaş tarafından sürdürülebilirliği bir faaliyet lisansı haline getiren rekabet öncesi bir girişim oluşturmak için kurulmuştur. Bu girişimde çiftçiler, çevre ve sektörün geleceği için daha sürdürülebilir çözümler bulma hedefini paylaşır. FSI üyeleri, çiçek ve bitkilerin sürdürülebilir üretimi ve ticaretine yönelik uygulamaları geliştirmek ve olumlu değişimi yönlendirmek için işbirliği yaparlar.

Kalite Sertifikasyonları

Çiçek endüstrisinde tüketicilerin ve toptancıların ürünlerde talep ettiği kalite ve çevre kriterlerinin önemi her geçen gün artmaktadır. Buna bağlı olarak sektörde kalite standartları ve sertifikasyon konusunda önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik bu sertifikasyonların en temel unsurlarındandır. Bu standartlardaki kriterler arasında üretimde çevreye ve insan sağlığına zarar veren kimyasallar kullanılmaması veya üretim sürecinde çocuk işçi çalıştırılmaması gibi hususlar yer almaktadır.

Özellikle Avrupa'da çevresel grupların baskısıyla, çiçek sektöründe kaliteyi ön plana çıkaran sertifikasyon sistemleri geliştirilmiştir. Bu çerçevede sektörde çevre dostu, ekolojik duyarlılığa sahip ürünler için bazı kalite etiketleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu etiketler tüketiciye satın aldıkları ürünün belli ekolojik ve iş standartlarını taşıdığı hususunda garanti sunmaktadır. Çiçek sektöründeki en önemli sertifikasyon örneklerinden biri MPS (Floricultural Environment Project) etiketleridir.

Kalite ve sertifikasyon konusunda çiçek sektöründe perakendeci ve toptancı gruplar tarafından yapılan baskı da önemli hale gelmiştir. Günümüzde tüm pazarlarda süpermarketlerin pazarlamadaki payının giderek artması ile kalite standartlarına ve sertifikasyona duyulan ihtiyaç ve talep de artmıştır. İngiltere, İsveç ve İsviçre gibi Avrupa ülkelerinde önemli süpermarket zincirleri artık mal aldıkları üreticilere kesme çiçekte izlenebilirlik sistemi olan MPS'yi zorunlu tutmaktadır. Örneğin İsviçreli bir perakendeci olan Migros yıllardan beri çevre dostu MPS–A belgeli çiçekleri satmaktadır.

Dünya üzerinde yaygın olarak kullanılan sektör etiketleri arasında GlobalGAP, MPS, FLP ve Florverde gibi etiketler yer almaktadır. 2005 yılında geliştirilen FFP etiketleri ise dünya üzerinde geliştirilen ve birbirinden farklı kriterlere sahip olan tüm çiçek sertifikasyonlarını tek bir çatı altında birleştirmeyi amaçlayan bir tüketici etiketidir. Dünyada kullanılan başlıca sektör etiketleri hakkında ayrıntılı bilgi aşağıda verilmektedir:

Fair Flowers Fair Plants (FFP):

Avrupalı sivil toplum örgütleri ve Uluslararası Gıda ve Tarım İşçileri Birliği koalisyonu ile çiçekler için geliştirilen uluslararası tüketici etiketidir. 2005 yılında oluşturulan FFP etiketlerinin hedef kitlesi uluslararası üreticiler, tüccarlar ve çiçek ve bitki ithalatçılarıdır. FFP etiketleri kesme çiçek ve bitkilerin sosyal ve çevresel üretimi ile ilgili kuruluşlar için uluslararası bir platform yaratmayı amaçlamaktadır. FFP, çiçek ve bitkilerin sosyal ve çevresel sertifikasyonu ile ilgili değişik sertifikasyon kuruluşlarını birleştiren bir yapıdadır.

International Code of Conduct for Cut Flowers (ICC):

Birleşik Krallık, İsveç, Hollanda, Almanya ve İsviçre'deki sivil toplum kuruluşları tarafından 1998 yılında oluşturulan uluslararası ICC standartları, gelişmekte olan ülkelerdeki kesme çiçek endüstrisinin koşullarını iyileştirmeye yöneliktir. ICC'de kesme çiçek sektörü için geliştirilen sosyal kriterler ILO Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi'ne dayanmaktadır.

ICC, sektörde çalışan işçilerin sağlığı ve güvenliği, çalışma saatleri, çevrenin korunması, üretimde kullanılan pestisit ve kimyasalların azaltılması ve çocuk işçilerin çalıştırılmaması gibi konuları içermektedir. Bu standartlar tüm dünyadaki üreticilere yönelik olarak hazırlanmıştır.

MPS Sertifikası

MPS, küresel süs bitkileri sektörünü daha sürdürülebilir hale getirmek için oluşturulan bir kalite sertifikasyonudur. Bunu, şirketlerin sürdürülebilirlik çabalarını şeffaf ve ölçülebilir hale getirerek başarmaktadır. Bu amaçla, MPS bir dizi sertifika ve çevrimiçi ve çevrimdışı araçlar geliştirmekte ve yönetmektedir. MPS-ABC, MPS-GAP, MPS-ProductProof veya MPS-Social Qualified adında bir çok sertifikasyonu mevcuttur.

MPS - Milieu Programa Sierteelt, 1995 yılında Hollanda'da oluşturulmuştur. Çevre ve insan kaynakları konularında etkin yönetim sağlamak için hazırlanan MPS etiketlerinin değişik sınıflandırmaları (MPS A, B, C) mevcuttur. MPS etiketleri uluslararası geçerliliği olan etiketlerdir ve kullanımı için uluslararası başvuru yapılabilmektedir.

MPS sertifikasyonu; arazi, yetiştirme ortamları, ana üretim materyali, atık yönetimi, depo yerleri, üretimde kullanılan aletlerin bakımı, ürün muhafazası, çalışanların ve zirai danışmanların gelişimi, işçi sağlığı ve güvenliği gibi konularda bazı gereklilikleri içermektedir. Sertifikasyonda kayıt sistemi günlük tutulmaktadır. Bu sayede izlenebilirlik sağlanmaktadır.

GLOBALGAP:

GLOBALGAP, Avrupa'daki süpermarketler tarafından çiçekler ve süs bitkileri için üretime yönelik oluşturulan kalite kriterlerinden oluşmaktadır. Bu standartların geliştirilmesi özellikle Birleşik Krallık'taki süpermarketlerin önderliğinde olmuştur.

GLOBALGAP, kontrol noktaları ve uyum kriterleri İngiltere süpermarketleri Marks and Spencer, Safeway, Sainsburys, Somerfield ve Tesco'nun yanısıra İsviçre süpermarketleri olan Migros ve Co-op işbirliğiyle geliştirilmiştir. GLOBALGAP, üretimde izlenebilirlik, kayıt altına alma, çeşitler, toprak ve gübre yönetimi, sulama, bitki koruma, hasat, hasat sonrası işlemler, atık ve kirlilik yönetimi, işçi sağlığı, güvenliği, çevresel konular, iç denetim konularında kriterler içermektedir. EurepGAP, hem Avrupa'da hem de dünya üzerindeki diğer ülkelerde uygulanabilmektedir. Özellikle Avrupa pazarına ihracat yapan gelişmekte olan ülkeler için üretimde GLOBALGAP, kriterlerinin önemi giderek artmaktadır.

Flower Label Programme (FLP):

FLP, 1999 yılında oluşturulan ve Alman pazarına ihracat yapan gelişmekte olan ülkelerdeki üreticileri hedef alan bir sertifikasyondur. ICC'nin insan hakları, çalışma koşulları ve çevre kriterleri ile aynı kriterleri taşımaktadır.

Florverde:

1996 yılında Kolombiya çiçek endüstrisinde daha iyi sosyal ve çevresel koşullar oluşturarak daha rekabetçi ve sürdürülebilir bir sektör yaratmak amacıyla Kolombiya Çiçek Üreticileri ve İhracatçıları Birliği ASOCOLFLORES tarafından geliştirilmiştir. Florverde, geniş olarak çevresel ve sosyal konulara odaklanan bir etikettir.

Florverde'nin sosyal içeriğinde, insan kaynakları ve doğal kaynakların optimal yönetimi, çalışanların kişisel gelişimleri için eğitim programları düzenlenmesi, işçilere eşit imkanlar sağlanan bir personel yönetimi oluşturulması, iş sağlığı ve refahının artırılması ve çocuk işgücünün azaltılması gibi konular yer almaktadır. Florverde'nin çevresel yönü, üretimde kimyasal kullanımının azaltılması ve IPM (Entegre Zararlı Yönetimi) uygulamalarının yerleştirilmesi, optimal sulama teknikleri ile su tüketiminin azaltılması, çevreye duyarlı atık alternatifleri ile atık yönetimi, organik gübreleme ile toprağın iyileştirilmesi gibi konuları içermektedir.

Milieukeur :

Hollandalı çiçek üreticilerini hedef alan, seralarda yetiştirilen çiçek ve bitkiler için oluşturulan bir çevre kriteridir.

Florimark Productie:

Hollandalı çiçek üreticilerini hedef alan bir etikettir. ISO 9001 kriterlerinin çiçeklere uygulanmasına benzer. Amacı ürün ve hizmetlerin kalite ve güvenilirliğini garanti etmektir. 2003 yılında 80'den fazla Hollandalı üretici bu sertifikayı almıştır.

Max Havelaar Switzerland:

Gelişmekte olan ülkelerdeki çiçek üreticilerini hedef alır. Alman FLP ve Hollandalı MPS standartlarının kombinasyonunu içerir. Kenya, Tanzanya, Zambia, Zimbabve ve Ekvador'da uygulanmaktadır.

KFC - Code of Practice:

Kenya çiçek üreticilerini hedef alır. Hedef pazarı Kenya ticari ortaklarıdır. 1998 yılında Kenya Flower Council (KFC) tarafından Kenya'da çiçek üretiminde ekolojik duyarlılık sağlanması ve dürüst iş koşulları yaratılması için belli pratik kurallar getiren bir oluşumdur. MPS ile bağlantılıdır.

Doğal Zararlı Kontrolü

Tarım ve bahçecilik ürünlerini daha sağlıklı ve güvenli hale getirmek için; zararlılar ve hastalıklarla savaşmak için doğal yöntemler uygulanabilmektedir. Bu yöntemde doğal mikroorganizmalar ve biyo-uyarıcılar kullanılarak doğal zararlı kontrolü yapılmakta ve bu sayede sürdürülebilir üretim sağlanmaktadır.

Üretimde zararlı böceklerden kurtulmak için sert kimyasallar yerine güvenli, doğal böcek ilaçları kullanılabilir. Zararlı böceklere karşı savaş için iyi böceklerin dengesi korunarak, organik yöntem de uygulanabilmektedir. Bu yöntemde "böceklere karşı böcekler" denir. Bu yaklaşım aynı zamanda toprağın sağlığını da korur. Daha sağlıklı bir toprak, şüphesiz daha sağlıklı ürünler yetiştirir.

Sürdürülebilir Ambalaj

Çiçekçilik sektöründe de ambalaj malzemelerinde genel ağırlıkla kağıt ve plastik kullanılmaktadır. Günümüzde daha sürdürülebilir ambalaj konusunda bazı çalışmalar yapılmaktadır.

Son dönemde bazı firmalar tarafından ambalaj ve etiket için geri dönüştürülen, yenilenebilir malzemeler kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin, polietilen (PE) ve polipropilen (PP) kılıfların %100 toplandığı ve modern ileri dönüşüm teknikleri ile %100 yeniden işlendiği bir sistemle yapılan Circular Plastics kullanımı yaygınlaşmaktadır.

Oluklu mukavva ve diğer kağıt bazlı ambalaj biçimleri, haklı olarak en çevre dostu ve sürdürülebilir olanlar arasında sayılmaktadır. Oluklu mukavva ambalajlar, iyi yönetilirse geri dönüştürülebilir, yenilenebilir ve sürdürülebilirdir, ancak her uygulama için uygun değildir.

Avrupa Yeşil Mutabakat Anlaşması (Green Deal)

Günümüzde iklim değişikliği ve çevresel bozulma tüm dünya için varoluşsal bir tehdit hâline geldiği için, bu sorunların üstesinden gelmek için Avrupa Birliği kendisini kaynakları etkin kullanan ve rekabetçi bir ekonomiye dönüştürecek yeni bir büyüme stratejisi oluşturmuştur. Bu strateji çerçevesindeki amaçlar:

- 2050 yılına kadar sera gazı emisyonlarının sonlandırılması,
- Kaynak kullanımından bağımsız ekonomik büyüme ve
- Hiçbir kişi ve bölgenin arkada bırakılmaması (herkesin kapsanması) olarak ifade edilmektedir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı (The European Green Deal), Avrupa Birliği'nin ekonomisini sürdürülebilir kılmak için ortaya koyduğu bir plandır. Sürdürülebilirliği sağlamak için iklimsel ve çevresel sorunları fırsatlara dönüştürmeyi ve bu dönüşümü adil ve herkesi kapsayacak şekilde gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, temiz ve dögüsel ekonomiye geçişle kaynakların verimli ve etkin kullanımını destekleyecek, biyoçeşitliliği iyileştirecek ve kirliliği sonlandıracak bir eylem planı getirmektedir. Eylem planı, bu konuda gerekli yatırımları ve mevcut finansal araçları belirterek, adil ve kapsayıcı bir dönüşümün nasıl sağlanabileceğini açıklamaktadır.

Avrupa Birliği 2050 yılı itibarıyla iklim nötr hâline gelmeyi hedeflemektedir. Bu siyasi taahhüdü yasal bir zorunluluğa dönüştürmek için Avrupa İklim Yasası'nı önermiştir.

Bu hedefe ulaşmak ekonomideki tüm sektörlerin aşağıda sayılan bazı aksiyonları almasını gerektirecektir:

- Çevre dostu teknolojilere yatırım yapılması,
- Sanayinin inovasyon yapmak konusunda desteklenmesi,
- Özel ulaşım ve toplu taşımanın daha temiz, daha ucuz ve daha sağlıklı biçimlerinin sunulması,
- Enerji sektörünün karbonsuzlaştırılması,
- Binaların daha enerji verimli hâle getirilmesi,
- Küresel çevresel standartların geliştirilmesi için uluslararası ortaklarla birlikte çalışma.

Yeşil Mutabakat hedefleri Avrupa Birliği coğrafyasıyla sınırlı olmayıp küresel çapta etkide bulunacaktır. Ülkemiz de bu yeni büyüme stratejisinin getirdiği fırsatlar ve risklerden etkilenecektir. Bu kapsamda en büyük fırsat, Avrupa Birliği'nin çevre ülkelere vereceği desteklerdir. En büyük risk ise en önemli ticaret partneri Avrupa Birliği olan ve ihracatı genelde karbon ağırlıklı sektörlerle dayanan Türkiye'nin, Sınırdaki Karbon Düzenleme mekanizması nedeniyle yüksek maliyetlerle karşılaşması, rekabet gücünün düşmesi olabilir.

Sınırdaki Karbon Düzenleme mekanizması, Avrupa Birliği bünyesindeki firmaların rekabet gücünü korumak amacıyla ithal edilen ürünlere ve hammaddelere (ihracatçı ülke tarafından daha önce uygulanmamışsa) karbon vergisi/fiyatlandırması uygulaması demektir. Bu uygulamadan etkilenecek sektörlerin başında ise otomotiv, demir-çelik, elektronik ve plastik, enerjiyi yoğun kullanan sektörler gelmektedir.

Türkiye'nin Avrupa Yeşil Mutabakatına Uyum Çalışmaları

Paris İklim Anlaşması 10 Kasım 2021 itibarıyla Türkiye'de yürürlüğe girmiştir. Hem anlaşma hem de Avrupa Birliği'nin (AB) açıkladığı Yeşil Mutabakat kapsamında, 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını 1990 yılına kıyasla yüzde 55 azaltma hedefine doğru yol alınması planlanmaktadır.

Bu doğrultuda, dış ticaretteki engellerin kaldırılması ve şirketlerin yeşil dönüşümünün sağlanması amacıyla Ticaret Bakanlığı önderliğinde Yeşil Mutabakat Çalışma Grubu kurulmuş, çalışma grubunun hazırladığı "Yeşil Mutabakat Eylem Planı" kapsamında, Türkiye'nin kalkınma hedefleriyle uyumlu şekilde sürdürülebilir, kaynak etkin ve yeşil bir ekonomiye geçişinin desteklenmesi amaçlanmıştır.

Türkiye'de yeşil dönüşüme yönelik atılacak adımlar sadece AB ile bütünleşmenin korunması açısından değil, ülkenin ihracattaki rekabetçiliğinin, değer zincirlerindeki konumunun, aynı zamanda uluslararası doğrudan yatırımlardan alacağı payın korunması ve geliştirilmesi bakımından da önem taşımaktadır.

Özellikle ihracatçılar tarafından yakından takip edilen SKD (Sınırdan Karbon Düzenlemesi) mekanizmasıyla yeşil dönüşümün Avrupa sanayisi üzerinde yaratacağı maliyet karşısında rekabetçiliğin korunabilmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Komisyonu tarafından uygulamanın 1 Ocak 2023 itibarıyla 2026 yılına kadar sürecek 3 yıllık mali yükümlülük getirmeyen bir geçiş dönemiyle başlatılması önerilmiştir. Bu süre zarfında elde edilen veriler ışığında uygulamanın 2026 yılında tam olarak yürürlüğe girmesi beklenmektedir.

Sürdürülebilir ürün politikaları kapsamında, tekstil, elektronik ürünler, mobilya, plastik, bataryalar, gıda, ambalaj ve yapı malzemeleri sektörleri başta olmak üzere AB piyasasına arz edilecek ürünlerin tasarımı yoluyla çevresel ayak izinin azaltılması ve döngüsellik geliştirilmesi öngörülmektedir.